



O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIIY
TA'LIMI FAN VA INNOVATSIYALAR
VAZIRLIGI



O'ZBEKISTON
RESPUBLIKASI
MAKTABGACHA VA
MAKTAB TA'LIMI
VAZIRLIGI



TOSHKENT DAVLAT
PEDAGOGIKA
UNIVERSITETI

**“Maxsus va inklyuziv ta’lim an’ana, tajriba va
innovatsiyalar”
mavzusidagi Respublika anjumani**

27-oktabr 2023-yil



Toshkent - 2023

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI
NIZOMIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI**

**Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti Maxsus pedagogika va
inklyuziv ta'lim fakulteti tomonidan 2023-yil 27 oktabr**

**«MAXSUS VA INKLYUZIV TA'LIM:
AN'ANA,TAJRIBA VA INNOVATSIYALAR»
MAVZUSIDA RESPUBLIKA ANJUMANI
TEZISLARI TO'PLAMI**

TOSHKENT - 2023

Raxmatova D. A. Duduqlanuvchi bolalarning nutqiy rivojlanishining o'ziga xosligi	452
Turdaliyeva Sh.H. Maktabgacha yoshdagi bolalarga o'qishni o'rgatishning didaktik asoslari	457
Sherqo'ziyeva D.A. Ixtisoslashtirilgan imkoniyati cheklangan bolalar maxsus maktab o'quvchilarini ekologik savodxonlikka o'rgatish yo'llari	461
Сергей Александрович Завражин. Марина Михайловна Фомина. Особенности профессионального самоопределения подростков группы социального риска	463
Попова Ю. Ю., Агаджанова А.В. Кинезиологический подход в преодолении речевых нарушений	466
Талипова М. Проблемы инклюзивного образования и перспективы развития психологии в Узбекистане	469
Пулатова Д.А. Возможности смешанного обучения как фактор подготовки кадров для инклюзивного образования	474
Dehqonova M G'i. Ikromova F. M. Alohida ehtiyojga ega bolalarda o'zini - o'zi anglash va o'zini - o'zi qadrlashni pedagogik-psixologik diagnostikasi	476
Попова Ю.Ю., Журбенко М.Э. Дислексия и дисграфия у детей.....	479
Xusanova D.A. Inklyuziv ta'limning samarali va tizimli jihatlari	482
Заирова Н.Б., Игамбердиева К.Ш. Влияние билингвизма на развитие ребенка	485
Заирова Н.Б. Коррекции в логопедической работы при устроение речевые нарушения у детей младшего школьного возраста	488
Маматова А.В, Sherqo'ziyeva D. A. Umumta'lim maktablari va maktabgacha ta'lim tashkilotlari tizimida inklyuziv ta'limni barqaror rivojlantirish istiqbollari.....	495
Муродова Ш.Д. Педагогическая и психологическая поддержка родителей детей с ограниченными возможностями.....	498
Samandarova A. Umumta'lim maktablari va maktabgacha ta'lim tashkilotlari tizimida inklyuziv ta'limni barqaror rivojlantirish istiqbollari	501
Shamsiyeva S.Y. Maktabgacha yoshdagi nutqida nuqsoni bo'lgan bolalar shaxsi rivojlanishiga jamoaning ta'siri.....	504
Salixova G.M. Maktab, oila va mahalla hamkorligini takomillashtirish maxsus extiyojli o'smir bolalarda ijtimoiylashuv sifatlarini shakllantirish	507
Xayitov L.R., Egamberdiyeva F. Intellektual rivojlanishida nuqsoni bo'lgan bolalarni ta'lim jarayonida kasb-hunarga yo'naltirish	589
Xayitov L.R., F.Abdusalomova. Maktabgacha yoshdagi bolalar nutq kamchiliklarining aqliy rivojlanishiga ta'sirini o'rganish va uni bartaraf etish yo'llari	592
Toshturdiyeva Z.D. Nutq nuqsonlarini bartaraf etishda hozirgi zamon logopedining roli	595
Egamberdiyeva Sh.A. Aqli zaif bolalarni o'rganishning pedagogik-psixologik jihatlari	600
Xayitov L.R., Umarova K. Psixik rivojlanishida nuqsoni bo'lgan maktabgacha yoshdagi bolalarning dialogik nutqini o'yin faoliyatida rivojlantirish	603
Toyirova M.M. Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan maktabgacha yoshdagi bolalarni inklyuziv muhitga muvaffaqiyatli moslashtirish masalalari	605
Temurova G.X, Jalilova S. Autizmlil bolalarni korrektsiyalashda kompyuterli o'yinlarni yaratish	607
Abdullaeva Sh.I. Inclusive pedagogies: empowering children with disabilities through in formation technology education.....	611
Rahimova M.I. Alohida yordamga muhtoj bolalar ta'lim-tarbiyasi, Oilada va jamiyatda o'z o'rnini toptirish	614
Pulatova D.A. Aralash ta'limda sub'ekt faoliyati rotatsiyasi	617
Dehqonova M. G'. Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalar emotsional intellekt operatsiyalari xususiyatlari	619

- Смешанное обучение может снизить необходимость в физическом пространстве для проведения занятий, что может сэкономить средства на аренде помещений и оборудования.

В целом, смешанное обучение предоставляет широкий спектр возможностей для подготовки студентов к исследовательской деятельности, объединяя преимущества традиционного и онлайн-обучения. Смешанное обучение предоставляет студентам больше свободы, гибкости и возможностей для развития не только академических знаний, но и социальных, психологических и педагогических навыков, необходимых для успешной исследовательской деятельности. Кроме того, оно позволяет оптимизировать организацию учебного процесса и снизить экономические затраты.

Использованная литература:

1, Указ Президента Республики Узбекистан № УП-5847. От 08.10.2019г. «Об утверждении Концепции развития системы высшего образования Республики Узбекистан до 2030 года». URL: <https://lex.uz/gu/docs/4545887>

2, Большой толковый словарь русского языка. - СПб., 2002, - С. 402

3, Г.В.Кравченко. Использование модели смешанного обучения в системе высшего образования // Известия Алтайского государственного университета. – 2014. – Т. 1. – №. 2 (82).

4, Фомина Е.С. Смешанное обучение в вузе: институциональный, организационно-технологический и педагогический аспекты// Теория и практика общественного развития. - URL: <http://teoria-practica.ru/rus/>(дата обращения: 09.01.2017).

5, Бабаходжаева Л.Г. Маликов А. Смешанное обучение: объяснение, обоснование и категории. Педагогика, №3, 2019.

6, O.I.Gizatulina International experience and prospects for mixed learning of russian as a foreign language in higher education institutions. Journal of innovations in pedagogy and psychology, Vol. 5, Issue 3, 2022, pp.43-50

Dehqonova Muborakxon G'iyeziddin qizi

CHDPU, Pedagogika fakulteti, "Maxsus pedagogika" kafedrası o'qituvchisi

Ikromova Farangis Muzaffar qizi

Maxsus pedagogika: logopediya yo'nalishi talabasi

ALOHIDA EHTIYOJGA EGA BOLALARDA O'ZINI - O'ZI ANGLASH VA O'ZINI - O'ZI QADRLASH- NI PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK DIAGNOSTIKASI

Annotatsiya. Ushbu maqolada alohida ehtijoyja ega bolalar bilan olib borildigan mashg'ulotlar jarayonida psixologik ta'sir o'tkazish masalasi, o'zini - o'zi anglash va o'zini - o'zi qadrlashni pedagogik-psixologik diagnostika qilish to'g'risida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: anglash, diagnostika, qadrlash, ta'sir etish, trening.

Abstract. This article provides information on the issue of psychological influence, self-awareness and self-esteem in the course of training with children with special needs. iya detey s osobymi potrebnostyami.

Keywords: awareness, diagnosis, assessment, influence, training.

Annotatsiya. V dannoy state predstavlena informatsiya po voprosu psixologicheskogo vozdeystviya, samosoznaniya i samoosnani v protsesse obuchen.

Ключевые слова: осведомленность, диагностика, otsenka, vliyanie, obuchenie.

Psixologiyada shaxsning yo'l-yo'riqlari uning u yoki bu ehtiyoji qondirilishiga yordam berishi mumkin bo'lgan faoliyatga tayyorligining, moyilligining o'zi tomonidan anglanilmaydigan xolatini belgilaydi. Buni gruzin psixologi N.D. Uznadze ustanovka deb atagan.

Psixologik tadqiqodlar yo'l-yo'riqning tuzilishi uchta tarkibiy qismdan iboratligini ko'rsatadi. Bular: kishining bilib olishga va idrok etishga tayyorligidan iborat bo'lgan kognitiv (lot codntio bilish) kichik tuzilishi, yo'l-yo'riq, ob'ektiga nisbatan xayrixoxlik yoki xush ko'rmaslik xolatlari kompleksidan iborat xissiy baholash kichik tuzilishi, yo'l-yo'riq ob'ektiga nisbatan irodaviy kuch-g'ayratni safarbar etishga shay turishdan iborat bo'lgan xulq- avtor kichik tuzilishidir.

Kishi o'z mohiyatiga ko'ra ijtimoiy hisoblangan munosabatlar tizimiga kirgan, odamlar bilan o'zaro birgalikda harakat qilgan va munosabatda bo'lgan xolda o'zini atrof muxitdan alohida ajratib ko'rsatadi, o'zining jismoniy va psixik xolati, harakatlari va jarayonlarining sub'ekti sifatida eks etadi, o'zi uchun (boshqalarga) qarshi turgan va ayni chog'da ular bilan bog'liq bo'lgan «Men» sifatida nomoyon bo'ladi. Bolalarda «Men» siymosi juda erta tarkib topa boshlaydi. 2–3 yoshli bolalardayoq «Men» siymosi yaqqol ko'rinadi—«Seniki emas—meniki», «Men o'zim kelaman», «Menga besh». (I. S. Kon).

O'z-o'zini hurmat qilish va o'z-o'zini anglash o'rtasidagi asosiy diagnostika:

1. Biri kognitiv, boshqasi hissiy
 2. Birini so'z bilan ifodalash mumkin, ikkinchisi qila olmaydi
 3. Ular xotiraning har xil turlariga murojaat qilishadi
 4. Biri axloqiy tarkibiy qismga ega, ikkinchisi yo'q
 5. Birini boshqasiga nisbatan o'zgartirish osonroq
- Juda noaniq chegara.

O'z-o'zini hurmat qilish va o'z-o'zini anglash tushunchalari biz o'zimiz haqida g'oyani qanday qurishimiz va u bilan qanday bog'liqligimizga murojaat qilish uchun ishlatiladi, ammo haqiqat shundaki, ular ko'p marta bir-birlari bilan aralashib ketishlari mumkin.

Ikkala o'rtasidagi farqlar haqida aniq ma'lumot berish qulay o'zimiz haqida qanday fikrda ekanligimizni bilish. O'z-o'zini hurmat qilish va o'z-o'zini anglash o'rtasidagi asosiy farqlar

Bir ma'noda, o'z-o'zini hurmat qilish va o'z-o'zini anglash nazariy konstruksiyalardir bu bizning ongimiz qanday ishlashini, o'zimizni qanday ko'rishimizni va boshqalarning fikri bizning o'zligimiz haqidagi g'oyamizga qanday ta'sir qilishini tushunishga yordam beradi. Bu shuni anglatadiki, ular miyamizda bir joyda topilishi mumkin bo'lgan "qismlar" emas, balki ongimizda sodir bo'ladigan ruhiy hodisalarni tanib olish va ajratib olish oson bo'lgan tarkibiy qismlar emas, aksincha ular shu doiradagi foydali yorliqlardir.

Biroq, bu ushbu tushunchalarni farqlash muhim emas degani emas. Aslida, agar biz ularni chalkashtirib yuborsak, ko'p narsalarni tushunmaslik xavfi bor; Masalan, o'zini ma'lum bir tarzda ko'rish (ortiqcha vazn, uzun bo'yli, rangpar va h.k.), muqarrar ravishda shaxsning o'ziga xos qiyofasi salbiy yoki ijobiy narsa sifatida ko'rilishini anglatadi, chunki ijtimoiy jihatdan ko'proq qadrlanadigan atributlar mavjud.

1. Biri kognitiv, boshqasi hissiy

O'z-o'zini anglash tushunchasi, asosan, biz kimligimizning aqliy qiyofasini tashkil etuvchi g'oyalar va e'tiqodlar to'plamidir o'zimizga ko'ra. Shuning uchun, bu o'z-o'zidan: "Men kayfiyatim baland", "uyatchanman", "Men ko'p odamlarning oldida gapirish uchun yetarli emasman" va boshqalar haqida bayonotlar orqali ozmi-ko'pmi matnli tarzda ifodalanishi mumkin bo'lgan ma'lumot tarmog'i. O'z-o'zini qadrlash esa o'z-o'zini anglash bilan bog'liq bo'lgan hissiy tarkibiy qismdir, shuning uchun uni so'zlarga ajratib bo'lmaydi, chunki bu umuman sub'ektiv narsadir.

2. Birini soʻz bilan ifodalash mumkin, ikkinchisi qila olmaydi

Oʻz-oʻzini hurmat qilish va oʻz-oʻzini anglash oʻrtasidagi bu farq avvalgisidan kelib chiqadi. Bizning shaxsiy tushunchamiz (yoki aksincha, uning bir qismi) uchinchi shaxslarga etkazilishi mumkin, xuddi shu narsa oʻz-oʻzini hurmat qilish bilan sodir boʻlmaydi.

Oʻzimiz haqimizda bizni yomon his qiladigan narsalar (ular ozmi-koʻpmi haqiqiy va aniq boʻladimi yoki yoʻqmi) haqida gapirganda, aslida biz oʻz tushunchamiz haqida gapiramiz, chunki oʻz qadr-qimmatini soʻz bilan kamaytirish mumkin emas. Biroq, suhbatdoshimiz biz oʻz-oʻzini anglash haqida unga beradigan maʼlumotni toʻplaydi va u erdan u bilan bogʻliq boʻlgan oʻz qadr-qimmatini tasavvur qiladi. Biroq, bu vazifa boshqa odamning qadr-qimmatini faol ravishda tiklash, uni kelgan ogʻzaki maʼlumotlarda tanib olish emas.

3. Ular xotiraning har xil turlariga murojaat qilishadi

Oʻz-oʻzini qadrlash, asosan, oʻzimizga tegishli boʻlgan gʻoyaga hissiy munosabatdir, demak, u yashirin xotira turi bilan bogʻliq: hissiy xotira. Bunday xotira, ayniqsa, miyaning ikki qismi bilan bogʻliq: gipokampus va amigdala.

Oʻz-oʻzini anglash, shu bilan birga, boshqa turdagi xotira bilan bogʻliq: deklarativ, bu hipokampus va miya yarim korteksida tarqalgan assotsiativ korteks joylari bilan koʻproq bogʻliq. U biz “men” gʻoyasi bilan bogʻlashni oʻrgangan va har xil tushunchalarni oʻz ichiga olishi mumkin boʻlgan bir qator tushunchalardan iborat: quvonch yoki tajovuzkorlikdan maʼlum faylasuflarning nomi yoki biz aniqlaydigan baʼzi hayvonlar. Albatta, baʼzi tushunchalar bizning oʻz-oʻzini anglash tushunchamizning yadrosi bilan koʻproq bogʻliq boʻladi, boshqalari esa uning atrof-muhitining bir qismi boʻladi.

4. Biri axloqiy tarkibiy qismga ega, ikkinchisi yoʻq

Oʻz-oʻzini hurmat qilish - bu biz oʻzimizni baholashimiz usuli va shuning uchun bu bizning oʻz-oʻzini anglash tushunchasi va “ideal men” ning yaratgan qiyofasi oʻrtasidagi oʻxshashlikka bogʻliq.

Shuning uchun, oʻz-oʻzini anglash qadriyatlarini baholashdan xoli boʻlsa-da, oʻzini oʻzi qadrlash insonning oʻz qadr-qimmatini haqidagi asosiy baho qaroriga asoslanadi: bu bizning “yaxshilik” ga yaqin ekanimizga bogʻliq va shu sababli biz boʻlishimiz kerak boʻlgan narsadan yaqinlashayotganimizni yoki uzoqlashayotganimizni aytib beradigan yoʻlni izlaydi.

5. Birini boshqasiga nisbatan oʻzgartirish osonroq

Hissiy xotiraning bir qismi boʻlish, oʻz qadr-qimmatini oʻzgartirish juda qiyin boʻlishi mumkin, bu mantiqiy mezonlarga boʻysunmagani uchun, xuddi shu kabi hissiy xotiraga bogʻliq boʻlgan fobiya ham bizni ogohlantiruvchidan qoʻrqtiradi va aqlga asoslangan vaziyatlar bizni qoʻrqitmasligi kerak. Oʻz-oʻzini anglash tushunchasi, garchi u oʻzini qadrlash bilan bogʻliq boʻlsa-da, shuning uchun uning oʻzgarishi qisman unga tegishli boʻlsa ham, uni oʻzgartirish osonroq, chunki uni toʻgʻridan-toʻgʻri bilimni qayta qurish orqali oʻzgartirish mumkin: agar biz yoʻl haqida oʻylashni toʻxtatsak Oʻzimizni koʻrib turganimizdek, bizda nomuvofiqliklar va muvaffaqiyatsizlikka uchragan qismlarni aniqlash va ularni kimligini tushuntirishda ularni hayotiyroq eʼtiqod va gʻoyalar bilan almashtirish juda oson.

Masalan, biz juda uyatchan ekanligimizga ishongan boʻlsak-da, oʻtmishda biz juda jonkuyar boʻlgan mavzudagi koʻrgazmada koʻp odamlar oldida nutq soʻzlar ekanmiz, juda xavfsiz va ishonchli boʻlganimizni anglasak, demak bizning uyatchanligimiz bir muncha moʻtadil va vaziyatli deb oʻylashimiz oson. Shunga qaramay, bu yaxshilangan oʻzini oʻzi qadrlashga aylanishi shart emas, yoki hech boʻlmaganda darhol.

Ehtimol, kelajakda biz o'zimiz u qadar uyatchan emasligimizni va shuning uchun o'zimizni shunchalik uyatchan tutmasligimizni eslaymiz, bu boshqalarni bizning huzurimizga ko'proq ahamiyat berishiga olib keladi va ha, bizning qadr-qimmatimiz yaxshilanishi mumkin, bizga bo'lishi mumkin bo'lgan qiymatni aytib beradigan haqiqiy dunyodagi haqiqiy o'zgarishlarni ko'rish orqali.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. Eksperimental psixologiya., O'quv qo'llanma, Samdu.2021.
2. Ijtimoiy-eksperimental psixologiya., Buxdu. 2018 yil.
3. Berezovin, N.A. Psixologiya va pedagogika: O'quv qo'llanma o'rta va yuqori talabalar uchun ta'lim muassasalari: 2 soat ichida - 2-qism: Pedagogika / N.A. Berezovin, N.A. Tsirelchuk, M.I. Chexovskix - Minsk: MGVRK, 2002. - 336 p.
4. Bordovskaya, N.V. Pedagogika. Universitetlar uchun darslik / N.V. Bordovskaya, A.A. Rean. - Spb: Piter, 2006. - 304 p.
5. Beetle, O. L. Pedagogika: Darslik. Usul. ped talabalari uchun kompleks. mutaxassisliklar / O.L. Xato. - Minsk: BDU, 2003. - 383 p.
6. Malenkova, L.I. Ta'lim nazariyasi va usullari. Darslik. nafaqa / L.I. Malenkov. - M.: Rossiya pedagogika jamiyati, 2002. - 480 p.
7. Pedagogika asoslari: Darslik. nafaqa / A.I. Juk, I.I. Kazimirskaya, O. L. Juk, E.A. Konovalchik; Hammasi bo'lib. tahrir. A.I. Qo'ng'iz. - Minsk: Aversev, 2003. - 349 p

Попова Юлия Юрьевна,
преподаватель кафедры «Логопедия»
Журбенко Маргарита Эдуардовна
Студентка группы лого

ДИСЛЕКСИЯ И ДИСГРАФИЯ У ДЕТЕЙ

Annotation: The article provides information about speech disorders such as dysgraphia and dyslexia, the causes of their occurrence and signs.

Key words: written speech, oral speech, dysgraphia, dyslexia, analyzer, speech disorder.

Аннотация: В статье представлены сведения о таких речевых расстройствах, как дисграфия и дислексия, причинах их возникновения и признаки.

Ключевые слова: письменная речь, устная речь, дисграфия, дислексия, анализатор, нарушение речи.

Ни для кого не секрет, что овладение речью, будь то письменная или устная, является основной составляющей развития личности человека. То есть для того, чтобы индивид смог выразить свои чувства, эмоции, переживания или идеи, ему необходимо найти для этого способ.

Письменная речь – это графически оформленная речь, организованная на основе буквенных и прочих изображений.

Устная речь – форма речевой деятельности, включающая понимание звучащей речи и осуществление речевых высказываний в звуковой форме.

По мере взросления, ребенок в первую очередь развивает свою устную речь. А именно, пассивную, когда малыш учится понимать эмоции в речи взрослых. Более сложная, активная речь, где со временем, необходимо обдумывать, прежде чем говорить.